

Avaldus

Avaldus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seoses töödeldavate isikuandmete kaitse kohta

Vastu võetud 15. detsembril 2020

Euroopa Andmekaitsekoogu on vastu võtnud järgmise avalduse:

Käesolev avaldus on jätkuks rahapesu ja terrorismi rahastamise ärahoidmise liidu terviklikku poliitikat käsitleva tegevuskava¹ vastuvõtmisele ja avaliku konsultatsiooni² algatamisele Euroopa Komisjoni poolt 2020. aasta mais.

Tegevuskava kohaselt on komisjoni eesmärk esitada 2021. aasta esimeses kvartalis uued seadusandlikud ettepanekud, millega muu hulgas kehtestatakse neid teemasid käsitlevad ühtsed eeskirjad (st määrus või üksikasjalikum läbivaadatud direktiiv), tagatakse ELi tasandi järelevalve (kas andes olemasolevale ELi ametile uued volitused või rajades uue sihtotstarbelise asutuse) ning luuakse rahapesu andmebüroode toetus- ja koordineerimismehhanism.

Kohaldatavad rahapesuvastased meetmed³ hõlmavad finantsteenuste osutajatele ja muudele kohustatud isikutele seatavaid väga ulatuslikke ja kaugeleulatuvaid kohustusi identifitseerida ja tunda oma kliente, jälgida oma pakutavate teenuste kaudu tehtud tehinguid ning teatada kahtlastest tehingutest. Lisaks on õigusaktides sätestatud pikad andmete säilitamisperioodid⁴. Need meetmed hõlmavad kogu Euroopa finantsteenuste sektorit ja mõjutavad seega kokkuvõttes kõiki finantsteenuseid kasutavaid isikuid iga kord, kui nad neid teenuseid kasutavad.

¹ Tegevuskava, mis käsitleb liidu terviklikku poliitikat rahapesu ja terrorismi rahastamise ärahoidmiseks, 7. mai 2020, aadressil https://ec.europa.eu/info/publications/200507-anti-money-laundering-terrorism-financing-action-plan_et.

² Konsultatsiooniga saab tutvuda aadressil <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12176-Action-Plan-on-anti-money-laundering/public-consultation>.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/843.

⁴ Säilitamisperiood on viis aastat pärast kliendisuhete lõppu (direktiivi (EL) 2015/849 artikkel 40). Kui kliendisuhe hõlmab ainult ühte tehingut, on säilitamisperiood viis aastat. Pikaajalise kliendisuhete korral, näiteks panga suhe oma klientidega, ulatub säilitamisperiood sageli mitme aastakümneni. Liikmesriigid võivad säilitamisperioode pikendada veel viie aasta võrra.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp ja varem ka artikli 29 tööühm on korduvalt märkinud neist meetmetest tulenevaid eraelu puutumatuse ja andmekaitse probleeme⁵. Peatne õigusaktide ajakohastamine pakub võimalust käsitleda eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse ning rahapesuvastaste meetmete koostöö ja nende konkreetset kohaldamist praktikas.

Selles kontekstis rõhutab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et rahapesuvastase raamistiku kavandatav ajakohastamine ei toimu ilma rahapesuvastaste meetmete ning eraelu puutumatuse ja andmekaitsega seotud õiguste vahelise seose läbivaatamiseta. Selles arutelus on oluline roll kogutud andmete asjakohasusel ja õigsusel. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on veendunud, et nende kahe reeglistiku tihedam seos aitaks parandada nii isikuandmete kaitset kui ka rahapesuvastase raamistiku tõhusust. Seepärast soovib Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp rõhutada vajadust määrata kindlaks isikuandmete töötlemise selge õiguslik alus ning sellise töötlemise eesmärgid ja piirangud kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõikega 1, eelkõige seoses teabe jagamise ja andmete rahvusvahelise edastamisega, nagu märkis Euroopa Andmekaitseinspektor oma arvamuses Euroopa Komisjoni tegevuskava kohta, mis käsitleb liidu terviklikku poliitikat rahapesu ja terrorismi rahastamise ärahoidmiseks⁶.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp peab äärmiselt oluliseks, et rahapesuvastased meetmed oleksid kooskõlas ELi põhiõiguste harta artiklites 7 ja 8 sätestatud õigusega eraelu puutumatusele ja andmekaitsele, selliste meetmete demokraatlikus ühiskonnas vajalikkuse põhimõttega ja nende proportsionaalsusega ning Euroopa Liidu Kohtu praktikaga.

Seetõttu kutsub Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp Euroopa Komisjoni üles osalema uute rahapesuvastaste õigusaktide väljatöötamise varajastes etappides, et anda õigusnõu andmekaitse seisukohast olulistest küsimustest, ilma et see piiraks hilisemat konsulteerimist Euroopa Komisjoniga kooskõlas määruse 2018/1725 artikliga 42. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on samuti valmis osalema õigusloomeprotsessi käigus ELi nõukogus ja Euroopa Parlamendis toimuvates aruteludes.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on valmis protsessis osalema ja konsulteerima õigeaegselt kõiki Euroopa või rahvusvahelisi regulatiivasutusi või standardite kehtestajaid, näiteks rahapesuvastast töökonda, mida praegu juhib ELi liikmesriik, enne nende soovitude läbivaatamist.

Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp nimel

eesistuja

(Andrea Jelinek)

⁵ Vt näiteks artikli 29 tööühma arvamus 14/2011 rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud andmekaitseküsimuste kohta, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp186_et.pdf.

⁶ Euroopa Andmekaitseinspektori 23. juuli 2020. aasta arvamus 5/2020 Euroopa Komisjoni tegevuskava kohta, mis käsitleb liidu terviklikku poliitikat rahapesu ja terrorismi rahastamise ärahoidmiseks, punkt 26.